

FJALA E DEPUTETES EVIS KUSHI

E ENJTE DATA 15 QERSHOR 2023

E nderuar Kryetare e Kuvendit,

Të nderuar kolegë,

Projektligji për arsimin parauniversitar, të cilin do ta miratojmë sot, është një lajm shumë i mirë për të gjithë mësuesit, nxënësit dhe prindërit, sepse zgjidh shumë problematika, plotëson vakuume ligjore, por edhe e përfron atë më shumë me Bashkimin Europian. Në fillim të fjalës sime, dua të falënderoj të gjithë ata që kanë dhënë kontribut, jo vetëm ekspertët e Ministrisë së Arsimit dhe Punonjësit e institucioneve të ndryshme në varësi të saj, por edhe Këshillin Kombëtar të Arsimit Parauniversitar, sindikatat, parlamentin e nxënësve, shoqërinë civile, organizatat partnere, sepse përgjatë 1 viti të tërë ne kemi zhvilluar shumë tryeza, shumë konsultime, pikërisht për të arritur në draftin përfundimtar, në projektligjin që paraqitet sot dhe që do të marrë miratimin tuaj, të nderuar kolegë! Arsyeja kryesore pse vendosëm të ndryshojmë ligjin e arsimit parauniversitar është pikërisht kthimi i shkollave speciale për nxënësit me aftësi ndryshe në qendra burimore, sipas modeleve më të mira që ekzistojnë sot jo vetëm në vendet e rajonit, por edhe në vendet e Bashkimit Europian, për të ofruar jo vetëm arsim për nxënësit me aftësi ndryshe, por edhe më shumë shërbime për ta dhe për familjet e tyre, më shumë trajnime për mësuesit ndihmës apo për punonjësit psikosocialë, që janë të angazhuar, dhe shumë aktivitete të tjera. Paralelisht me projektligjin, ne kemi punuar për të hartuar strukturën dhe mënyrën e funksionimit të këtyre qendrave burimore, pikërisht për të bërë më të mirën për nxënësit me aftësi ndryshe. Ne kemi 7 shkolla speciale në të gjithë vendin dhe dy institute: Instituti i Nxënësve që nuk Dëgjojnë dhe Instituti i Nxënësve që nuk Shikojnë. Pikërisht këto dy institute do të jenë të parat që do të kthehen në qendra burimore, e më pas modelet e tyre do të shtrihen në të gjithë vendin. Kemi bërë deri tani hapa të mirë, pozitivë, edhe për sa i përket kurrikulës së këtyre shkollave, edhe për sa i takon shkollës së mesme për nxënësit që nuk dëgjojnë, që deri më sot nuk ka pasur, por, për fat të mirë, ne punuam shumë, dhe këtë vit është hera e parë që nxënësit që nuk dëgjojnë, kur mbarojnë klasën e 9-të, nuk do të jenë të detyruar të qëndrojnë në shtëpi se nuk ka më arsimim për ta, por do të vazhdojnë arsimin profesional, do të marrin një profesion dhe nesër do të jenë të aftë për veten e tyre, së pari, dhe pse jo, të japin kontribut për shoqërinë.

Së dyti, projektligji i ndalon personat që kanë kryer vepra penale ndaj të miturve apo ndaj institucioneve arsimore, ose vepra penale që cenojnë figurën e mësuesit, apo të gjithë ata që do të jenë pjesë e Regjistrimit Kombëtar të të Dënuarve për Krime Seksuale, të punojnë në institucionet tona arsimore si mësues dhe në asnjë pozicion tjetër, edhe pas rehabilitimit të tyre. Natyrisht, ne duhet të jemi shumë të kujdesshëm, sepse kjo nuk duhet të jetë një mënyrë abuzimi. Në nen do të përcaktohen qartë se cilat krime do të përfshihen, patjetër, me një udhëzim, siç u rekomandua edhe në Komisionin për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik, sepse ka edhe shumë dënime të tjera, për të cilat njerëzit, mësuesit apo punonjësit e institucioneve arsimore, pasi rehabilitohen, mund të kenë të drejtën si të gjithë të tjerët. Pra, lista e krimeve që prek ky nen i ligjit do të jetë e përcaktuar qartë, në mënyrë që të mos ketë asnjë abuzim dhe asnjë diskutim, por të garantojmë për nxënësit në institucionet tona arsimore, pse jo, edhe për mësuesit, më shumë garanci, më shumë mbrojtje dhe të

mos cenohen nga asnjë rrezik, nga përsëritja e krimit (për ata që e kanë bërë më parë) apo nga një rrezik tjetër që mund të paraqitet nga persona të caktuar. Një tjetër pikë e rëndësishme që vjen me këtë projektligj, është e drejta që u jepet prindërve për t'i regjistruar fëmijët e tyre në klasën e parë edhe në rastet kur ata nuk e kanë mbushur ende moshën 6 vjeç, por kanë një zhvillim psikomotor të spikatur. Regjistrimi i këtyre fëmijëve në klasën e parë do të bëhet me kërkesën e prindërve. Natyrisht, është vënë kriteri, afati deri më 31 dhjetor të vitit kur regjistrohet fëmija në klasën e parë, pra fëmija mund të mos e ketë mbushur moshën 6 vjeç, por edhe të mos jetë në moshë shumë të vogël. Të gjithë fëmijëve që do të mbushin moshën 6 vjeç deri më 31 dhjetor të atij viti, nëse prindi e kërkon dhe fëmija di të lexojë, di të numërojë, ka bërë klasat parashkollore, do t'u jepet kjo e drejtë, të cilën ligji aktual nuk ua jepte. Së katërti, ne duam t'u japim më shumë zhvillim shollave të orientuara, siç janë shkollat artistike apo shkollat sportive. Aktualisht ne kemi 17 shkolla me arsim të orientuar, të cilave duam t'u japim një status të veçantë. Me këtë nënkuptojmë një strukturë organizimi dhe një mënyrë funksionimi të veçantë, që edhe punësimi i mësuesve, por edhe shumë vendimmarrje të tjera do të jenë ndryshe nga shkollat e tjera të zakonshme, pikërisht për t'u dhënë shkollave artistike më shumë zhvillim, autonomi dhe mundësi për t'u përshtatur me kërkesat që kanë sot nxënësit e talentuar dhe që ka në përgjithësi tregu artistik apo sportiv. Kemi punuar intensivisht; paralelisht me ligjin kemi punuar në grupe pune të veçanta me përfaqësues nga shkollat artistike apo shkollat sportive për të pasur mundësinë që shumë shpejt, pas miratimit të ligjit, të dalim me akte të tjera nënligjore për të filluar menjëherë zbatimin e këtij ligji. Përveç statusit të veçantë për shkollat me arsim të orientuar, ne do të hapim edhe klasa të orientuara në shkollat e zakonshme, aty ku ka nevojë, ku ka nxënës të talentuar dhe ka kërkesë. Siç e thashë, ne kemi 17 shkolla artistike në të gjithë vendin, por nuk i kemi dot në të gjitha qytetet.

Ndërkohë, në të gjitha qytetet ne kemi nxënës të talentuar apo prindër të interesuar që fëmija i tyre të ndjekë studime edhe për disiplina të ndryshme artistike. Kështu me anë të këtij ligji do të hapim klasa të veçanta pikërisht për nxënësit që kërkojnë arsim të orientuar në një disiplinë të caktuar, duke u dhënë atyre mundësinë që ta kenë atje ku jetojnë dhe në shkollat që ata frekuentojnë. Gjithashtu, me anë të këtij ligji ne do të shtojmë strukturën "Mësues në dispozicion" në çdo zyrë arsimore vendore në çdo bashki të vendit. Aktualisht ne e dimë që portali "Mësues për Shqipërinë" garanton meritokraci dhe transparencë, por shpeshherë, duke respektuar portalin, procedurat kërkojnë kohë, sepse, sapo lirohet një vend pune, ju e dini shumë mirë që ky vend i ofrohet atij që është renditur i pari në portal. Nëse ai nuk pranon, sigurisht, pasi merr kohën e tij për t'u menduar, i ofrohet atij që është renditur i dyti, i treti dhe shpesh kjo procedurë merr kohë dhe nxënësit mbeten pa mësim për disa ditë, shpeshherë, kur mësuesi i tyre mungon për arsye shëndetësore apo për arsye të tjera, merr më shumë kohë. Kështu që kemi vendosur të kemi një strukturë mësuesish në dispozicion, të cilët punësohen me kontrata njëvjeçare pranë zyrave arsimore dhe janë të gatshëm në çdo moment, sa herë ka nevojë në një shkollë, kur mësuesi mungon, të shkojnë për ta zëvendësuar dhe kështu nxënësit nuk humbasin asnjë orë mësimi dhe nuk vonohen asnjë ditë e as një javë. Kjo ka qenë një kërkesë nga vetë institucionet arsimore, kanë qenë vetë drejtuesit e institucioneve arsimore, të cilët bien dakord me portalin, si mënyra më e mirë për të bërë punësimin e mësuesve me meritokraci dhe transparencë, ndërkohë ne duhet të reagojmë në situatat kur mësuesit mungojnë për arsye objektive. Gjithashtu, kemi përfshirë në ligj institucionet arsimore private plotësuere, sepse për institucione, që janë zhvillime të fundit, si afterschools, ku prindërit mund t'i dërgojnë fëmijët e tyre pasdite ose edhe gjatë fundjavës për të bërë detyrat e shtëpisë apo edhe për aktivitete të ndryshme, kemi një vakuum ligjor. Ndërkohë, legjislacioni në fuqi nuk i ka të përcaktuara as kriteret dhe as procedurat se si hapet apo licencohet një institucion i tillë, ndërkohë atje janë fëmijët tanë, që shpesh marrin edhe mësim e u rrezikohet t'u shtrembërohet arsimimi i tyre, për shkak se askush nuk mund t'i kontrollojë se çfarë arsimimi apo formimi kanë personat e punësuar në këto institucione. Me këtë ligj ne do t'i

përcaktojmë qartë procedurat, rregullat, kriteret e institucioneve të tilla plotësuese private. Për sa i takon monitorimit, inspektimit dhe vlerësimit të institucioneve arsimore, ligji i përcakton qartë përgjegjësitë dhe kompetencat që do të ketë çdo institucion, duke filluar nga Ministria e Arsimit, Agjencia për Sigurimin e Cilësisë së Arsimit Parauniversitar, drejtoritë arsimore, drejtoritë rajonale, Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar e kështu me radhë. Ndërkohë, bashkive, nëpërmjet këtij ligji do t'u kërkohet që, edhe kur duan të investojnë me të ardhurat e tyre në shkolla të reja, të marrin miratimin e Ministrisë së Arsimit, në mënyrë që të kemi një shpërndarje të investimeve sipas nevojave dhe politikave të arsimit parauniversitar. E fundit, gjithashtu, kemi përfshirë në ligj konceptin e shkollës së bashkuar pikërisht në ato zona të largëta rurale, ku numri i nxënësve është më i ulët dhe ku është e pamundur të plotësohen kriteret për të pasur edhe një shkollë 9-vjeçare, edhe një shkollë të mesme. Prandaj, duke pasur një shkollë të bashkuar që ofron edhe arsimin fillor, edhe arsimin e mesëm të ulët, edhe arsimin e mesëm të lartë, u japim mundësinë nxënësve të arsimohen pranë vendbanimeve të tyre dhe u japim mundësinë prindërve që t'i kenë fëmijët e tyre afër, gjithashtu, ekonomizojmë burimet tona financiare dhe njerëzore, si dhe investimet tona në infrastrukturën arsimore. Sfida jonë është zbatimi i ligjit, sepse ligji mund të jetë i shkruar bukur, mund të marrë në konsideratë edhe direktivat e BE-së, por, nëse ne nuk e zbatojmë siç duhet, të gjitha këto qëllime që kemi dhe të gjitha këto efekte që presim, nuk mund të kenë efikasitetin e duhur. Prandaj, jam e bindur dhe kam besim jo vetëm te Ministria e Arsimit dhe ekspertët, por tek të gjitha institucionet tona arsimore, në radhë të parë te mësuesit, që të gjitha këto ndryshime ligjore do t'i zbatojmë me përpikëri për ta rritur edhe më shumë cilësinë e arsimit tonë. Faleminderit të gjithë atyre që kontribuan, natyrisht, edhe të gjithë anëtarëve të Komisionit për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik, të cilët na ndihmuan që me sugjerimet e tyre ta bëjmë edhe më të mirë këtë ligj! Faleminderit!